

Presidenttiehdokkaamme

Viidettä kertaa asetti Yhdysvaltain sosialistipuolue presidenttiehdokkaaksi Eugene V. Debsin, miehen jolla kapitalistinen mahti vielä hänen vanhoilla päivillään aikoi juottaa katkeruuden ja kärsimysten myrkkymaljan pohjaan saakka. Onpa siis syytä lyhyesti tutustuttaa lukijoitamme Yhdysvaltain sosialistipuolueen kuuluisimpaan lipunkantajaan, jolla on suurempi kannatus kotisekä ulkomailla kuin yhdelläkään toisella ameriikkalaisella sosialistilla.

Eugene Victor Debs on syntynyt Terre Hautessa, Indianassa, marraskuun viides päivä 1855. Hän on yksi kymmenestä Jean Daniel ja Marquerite Marie Betterich Debsin lapsista.

Debsin isä oli syntynyt Elsassissa, Ranskassa vuotena 1820. Hän tuli Amerikkaan vuotena 1849, ja Debsin äiti, silloinen Jean Daniel Debsin morsian, tuli Amerikkaan muutamia kuukausia myöhemmin ja menivät he avioliittoon New Yorkissa. Muuteltuaan paikkakuntia muutamia kertoja asettuivat he asumaan Terre Hauteen, jossa sitte asuivat kuolemaansa saakka.

Rakkaus vanhempiinsa erittäinkin äitiin näyttää Debsillä säilyneen kirkkaana ja sydämellisenä läpi elämän. Äitinsä kuoltua kirjoitti hän runon äidin muistolle, jota Debsin elämäntyön lähemmät tuntijat sanovat ainoaksi runoksi, mitä hän on kirjoittanut. Runosta huokuu lämmin äidin muisto. Siinä kerrotaan, kuinka ruoho viheriöi, lauhasti tuuli huminoi, kauniisti linnut laulavat, kukat kukkivat ja illan varjot pehmeinä lankeavat siellä missä Daisy leppää.

Jo poikasena oli Debs tilaisuudessa tutustumaan Ranskan monivaiheiseen historiaan, isä kun oli "uskollinen ranskalainen" ja siirtolaisenaakin ollessaan harrasti Ranskan sivistyspyrkimyksiä. Isällä oli melkoinen ranskalainen kirjasto, joka sisälsi muiden muassa historiallisen osaston ja myöskin Victor Hugon teokset.

Jo nuorena lapsena oli Debs tilaisuudessa näkemään sodan häviävän

voiman, ja siitä — niin arvelevat asiantuntijat — lieneekin häneen syöpynyt syvälle sodan ja militarismin vastustushenki ja vakaumus. Debsin ollessa kuusi vuotias alkoi Yhdysvaltain sisällissota. Nuori lapsi näki Indianan valtion parhaan miehuuden marssivan torvien soidessa ja rumpujen päristessä taistelemaan etelän orjajerroja ja heidän joukkojansa vastaan. Ja niin oikeutettu kuin Yhdysvaltain sisällissota olikin sekään ei ollut jättämättä jälkeensä kaikkien sotien pahoja puolia. Ollessaan yhdeksän vuotias Debs näki samojen kolme vuotta sitte riemukulussa sotaan marssineiden joukkojen jätteen palaavan takaisin "ruhjottuina ruumiiltaan ja sielultaan", kuten hän on monta kertaa miehenä ollessaan sanonut.

Debsin perheen ollessa köyhiä Eugene sai tyytyä vähään kouluopetukseen. Neljäntoista vuotiaana hän sai lähteä paikkatyöhön dollarin päiväpalkalla. Vähän myöhemmin hän pääsi veturin lämmittäjäksi Terre Haute Indiana rautatielle. Ja veturin lämmittäjänä hän oli niin kauan kunnes hänelle vuotena 1874 tarjottiin kauppa-apulaisen paikka tervehautelaisessa Hu'man ja Coxin sekatarvakaupassa. Kauppa-apulaisena hän palveli viisi vuotta mainitussa kaupassa.

Jo verrattain nuorena tuli Debs "julkiseksi henkilöksi". Vuotena 1879 — siis kahdenkymmenenneljän ikäisenä — hänet valittiin kotikaupunkiinsa kaupungin kirjuriksi, ja hän hoiti kaupungin kirjurin virkaa neljä vuotta.

Kuten kaikkien muidenkin huomattujen sosialistien yksityiselämästä porvarit ovat levitelleet Debsistäkin juttuja, kuinka hän on elänyt ylellisesti niiden kustannuksella, joille hän saarnaa maailmanparannusta. Mutta ne jotka tuntevat lähemmin Debsin elämää tietävät että jos Ameriikassa on persoonallisista mukavuuksista pitkälle kieltäytyvä "työväenjohtaja" Debs on yksi niistä. Tämän kirjoittajallakin oli tilaisuus syksyllä 1916 pistäytyä Debsin koto-

Eugene V. Debs.

na, Terre Hautessa, ja pikainenkin silmäys Debsin kotielämään osoitti että talon isäntä ei kuulu ylellisyyden harrastajiin.

Sensijaan on totta että Debsillä olisi ollut montakin tilaisuutta päästä rikkaaksi mieheksi ja persoonallisen mukavuuden harrastajaksi. Hänelle on aikojen kuluessa tarjottu yksityisiä sekä välttämättömiä tilaisuuksia, joissa olisi voinut "menestyä" ja tehdä rahaa, niinkuin tuhannet ameriikkalaiset Debsin ikäluokkaan kuuluvat "nerokkaat miehet" ovat tehneet. Muunmuassa Debsille kerran tarjottiin Chautauquan luentotoimiston puolesta tilaisuutta ansaita sataviisikymmentä dollaria illassa kahtenkymmenenä iltana jokaisessa kuukaudessa, mutta Debsille ei kelvannut raha, koska hänen harrastuksensa olivat työväenkysymyksessä.

Demokraattisena poliitikoitajana.

Poliittisena puhujana Debs esiintyi ensikerran vuotena 1878, ajaen silloin demokraattipuolueen periaatteita. Tämä ensimmäinen poliittinen puhe on nähtävästi ollut loistava, koskapa Indianan demokraatit riemastuivat siitä niin kovin että tahtoivat asettaa Debsin kongressimiesehdokkaaksi, mutta Debs kieltäytyi sillä kertaa. Myöhemmin kuitenkin Indianan valtion demokraatit nimittivät hänet ehdokkaaksi valtiossa lainlaattajakuntaan, ja Debs äänestettiin sinne vuotena 1885. Samana vuotena hän meni avioliittoon Katherine Metzelin kanssa.

Kaksikymmentäkolme vuotiaana Debs tutustui muutamien ameriikkalaisiin suurmielisiin, Wendell Phillips'iin ja Robert Ingersolliin, ja tuo tuttavuus kesti viimemainittujen kuolemaan saakka, ja oli siitä paljon opettavaa hyötyä nuorelle Debsille.

Työväenliikkeeseen kiintyminen.

Debsin ensimmäinen työväenliikkeeseen kiintyminen tapahtui helmikuulla vuotena 1875, jolloin Terre Hauteen perustettiin veturin lämmittäjäin veljesjärjestön osasto. Sen jälkeen hän oli alkamassa ja järjestämässä useampia rautatieläisten järjestöjä, ja vuotena 1878 Buffalossa pidetyssä lämmittäji-

en union edustajakokouksessa hänet tunnustettiin "työväenjohtajaksi". Samalla hänet nimettiin lämmittäjäin äänenkannattajan Firemens Magazinen toimittajaksi. Vähän myöhemmin hänet valittiin mainitun liiton kirjurirahastonhoitajaksi ja Firemens Magazinen päätoimittajaksi ja liikkeenhoitajaksi.

Siis jo kahdenkymmenenkolmen ikäisenä alkaa Debsin "johtajaura". Debs ei kuitenkaan ole niitä luonteita jotka kiihkaasti kiistelevät johtaja kunnian, päinvastoin hän on usein varottanut johtajuuskosta. Eräässä puheessaan hän sanoi:

— "Minä en ole työläisjohtaja. Minä en halua teidän seuraavan minua tai ketään muutakaan. Jos te etsitte Moosesia, joka johtaisi teidät ulos kapitalismin erämaasta, te tulette pysymään siinä missä nyt olette. Minä en haluaisi johtaa teitä luvattuun maahan vaikka minä voisinkin, sillä jos minä voisin johtaa teidät sinne sisälle yhtähyvin joku muu voisi johtaa teidät sieltä ulos. Teidän tulee itsenne käyttäjä päätänne yhtähyvin kuin käsiännekin ja itse päästä ulos nykyisestä tilanteesta. Nyt sitävastoin kapitalistit käyttävät teidän päitänne sekä käsiänne."

Debsin asema lämmittäjäin unionissa oli siksi tärkeä että hänen palkkansakin oli kohonnut neljään tuhanteen dollariin vuodessa, mutta työväen suuren järjestämisaatteen ajamana hän pian jätti neljän tuhannen dollarin vuositulot. Keväällä 1893 Debs muutamien toisten kanssa ryhtyi toteuttamaan suurta aatetta kaikkien rautatieläisten yhteen liittämisestä, ja sitä varten perustettiin Chicagoon Amerikan rautatieläisten liitto (American Railway Union) ja Debs antautui sen palvelukseen seitsemänkymmenenviiden dollarin kuukausipalkalla. Viimeisinä kahtena vuotena mainitun liiton olemassaolon aikana Debs ei saanut ensinkään palkkaa palveluksestaan liitolle. — Amerikan rautatieläisten liitto oli ensimmäinen industriaalinen unio Yhdysvalloissa.

Debs oli edellämainitun liiton presidenttinä silloin kuin tuo liitto sai niinsanotun helpon voiton rautatiekapitalisteista. Huhtikuun 13 päivä 1894

alkoi lakko Great Northern rautatiellä, ja lakko voitettiin kahdeksassatoista vuorokaudessa vastoin rautatieruhtinas James Hillin ja valtioiden viranomaisten vastustusta.

Debs vaikka ei silloin vielä ollutkaan mikään luokkatietoinen työväenjohtaja, sanoi riistäjille monia suoria sanoja. Kuvaavana ei ainoastaan Debsiin nähden vaan yleensä sen ajan amerikkalaiselle työläishengelle on Debsin kohtaus Minnesotan valtion kuvernöörin kanssa. Kun Great Northern lakkoa ei saatu James Hillin keinoilla kukistetuksi yritettiin käyttää valtion virkamahtia apuna peottelemassa ja taivuttelemassa rautatietyöläisiä. Sitä tarkoitusta varten silloinen Minnesotan valtion kuvernööri nykyinen Yhdysvaltain senaattori Knut Nelson kutsutti Debsin kuvernöörin virastoon. Debsin saavuttua virastoon Nelson meni ja kysyi halusiko Debs tavata häntä.

— "Ei, kuvernööri. Minä en ole halunnut tavata teitä, mutta te olette ilmentäneet haluavanne tavata minua, ja tässä minä olen, "vastasi Debs.

Sitte tuo myöhemminkin monta kertaa tyhmyydestään tunnetuksi tullut ruotsalainen valtiomies nimitteli Debsiä ulkomaalaiseksi agitaattoriksi ja anarkistiksi, joka kiihoittaa rauhallisia työläisiä.

Debs kuunteli kuvernöörin sisunpurkauksen ja sitte saatuaan tietää että herra kuvernööri oli sanonut sanottavansa Debs sanoi muutamia ytimekkäitä huomautuksia kuvernöörin käyttäytymisen johdosta ja antoi tietää että kuvernööri voi nyt katsoa silmiin miestä joka ei kumarrakaan ylimyksille eikä rahavallan edustajille. Ja lopuksi Debs sanoi:

— "Ja nyt kuvernööri, minä tiedän jotain rautateistä ja te voitte minun luvallani ottaa B-linjan ja mennä helvettiin!" — poistui ja jätti ällistelevän kuvernöörin seisomaan keskelle virastoaan ja ihmettelemään työväenjohtajan "kamalaa turskiuttua".

Tuon lakon voittaminen ja sen kautta suuren rautatieyhtiön nöyryyttäminen teki Debsistä sankarin yleisen mielipiteen edessä. Kotikaupunkinsa, Terre Hauteen, palattuaan tuhannet ihmiset

ottivat hänet vastaan hurraahuutojen ja soittoakuntien kanssa.

"Amerikan Lassalle".

Great Northern lakon helppo voittaminen innosti työläisiä koko silloisella rautatieverkolla. Kesäkuulla samana vuotena Pullmanin makuuvaunutehtaan työläiset menivät lakkoon Chicagossa, ja Amerikan rautatieläisten liiton virkailijat, vastoin Debsin miellipidettä, kutsuivat toiset rautatieläiset suosiolakkoon. Debs varoitteli osottamalla niitä monia eteenastuvia vaikeuksia, jotka sellaisella lakolla oli voitettavanaan, mutta toiset virkailijat olivat peräänantamattomia ja niin syntyi suosiolakko, joka sitte hävitettiin. Mutta kun lakko kerran oli syntynyt Debs antaantui kaikella tarmollaan työskentelemään sen hyväksi. Ja niinpä sitte Debs toisten union virkailijain kanssa asetettiin syytteeseen ja vastoin kaikkia todistuksia tuomittiin kuudeksi kuukaudeksi Woodstockin vankilaan Illinoisissa.

Mutta tuosta linnatuomiosta tuli todellinen Debsin "ylöskohottaja". Ympäri maata, yksinpä suurimmassa osassa porvarillisakin piirejä, pidettiin Debsiä kansallissankarina, joka taistelee koko kansan oikeuksien puolesta liittoutunutta rahavallaa vastaan. Amerikkalainen yleinen mielipide oli silloin paljon toisenlainen kuin nykyään.

Kapitalistien lautina agitatorin väline Debsille äänen agiteeraamiseksi.

Vapaan ameriikkalaisen käsitteet elivät vielä voimakkaana kansassa, trustivalta ei ollut vielä ehtinyt myrkyttää kansan mielipidettä niin suurella määrin kuin se myöhemmin on tehnyt.

Debs pääsi Woodstockin vankilasta marraskuun 22 päivä 1895, ja hänen vankilasta paluunsa muodostui sellaiseksi että hän täydellä syyllä saattoi omistaa myöhemmin Seymour Stedman' hänelle omistaman nimityksen, "Amerikan Lassalle".

Chicagon ammattiuonistit menivät suurilukuisina noutamaan Debsiä Woodstockista. Monien kymmenien mallien päästä oli tulvinut kansaa Woodstockiin odottamaan Debsin vankilasta ulostuloa. He odottivat vankilan edustalta vapauden puolesta marttyriksi joutunutta, ja kun Debs tuli ulos vankilasta väkijoukko ympäröi hänet, sieppasivat olkapäillensä ja kantoivat Chicagoon lähtevään junaan. Mutta kaikki tuo oli vain mitätön alkunäytös siihen verrattuna mikä Chicagossa odotti linnasta palaajaa. Wells-kadun aseman ympärille oli kokoontunut noin sata tuhatta ihmistä odottamaan vapauden sankarin saapumista. Kuuden valkean hevosen vetämät ajoneuvot oli varattu viemään Debsiä asemalta. Debsin astuttua junasta asemasillalle hänet siepattiin olkapäille ja kannettiin odottaviin vaunuihin. Tämä vastaanotto muistutti erästä samantyyppistä vastaanottoa kuin Lassalle aikoinaan sai Saksassa. Debs ei kuitenkaan suostunut menemään kunniavaunuihin, vaan selitti että jos kerran on ketään joiden täytyy kävellä hän kävelee myöskin. "Mikä on kylliksi hyvää toisille se kelpaa myös minulle". Niin sitte lähti väkijoukko huutaen ja hurraten vyörymään asemalta, Debs joukon etunenässä. Porvarillisetkin sanomalehdet tunnustivat ettei Chicagossa oitu sellaista kunnianosotusta vielä koskaan kenenkään hyväksi pantu toimeen.

Berger "käännyttää" Debsin sosialistiksi.

Woodstockin linna oli Debsin "sosiaalinen koulu". Vasta linnassa ollessaan hänen ajatuksensa kilntyivät sosialistisiin oppeihin. Sosialistit lähet-

tivät Debsille sosialistista kirjallisuutta ja lentolehtisiä. Debs kertoo itse että "sosialismin valo tunkeutui häneen ensikerran silloin kun Victor Berger tuli hänen luokseen Woodstockiin kuin sallimuksen lähetti ja esitti sosialismin evankeliumia innostuneimmin kuin mitä minä olen koskaan kuullut". Tuon käynnin muistona Debs sanoo kirjastossaan olevan yhden nidoksen Marxin Kapitaliteksteesta.

Debs oli silloin kolmenkymmenen ikäinen, kun hänen sosialistinen uransa alkoi Woodstockin linnassa. Viittä vuotta myöhemmin, vuotena 1900, hänestä tuli nuoren puolueen lipunkantaja, sosialistipuolueen presidentin ehdokas. Sen jälkeen hän on ollut puolueen presidentin ehdokkaana kaikissa presidentin vaaleissa vuoden 1916:sta vaaleja lukuunottamatta, jolloin puolueella oli epäonnistunut presidentin ehdokas, A. L. Benson. Mainittuna vuotena Debs kieltäytyi presidentin ehdokkuudesta sentähden kun hän asettui kongressimiesehdokkaaksi vaalipiirissään.

Ja nyt jälleen on puolueemme presidentin ehdokkaana "Gene Debs", josta runoilija Riley kerran sanoi että "jumala tunsii tehneensä suuren hyvän työn tehtyään "Gene Debsin, ja hän ei tehnyt mitään muuta sinä päivänä".

Mutta meidän presidentin ehdokkaamme istuu Atlantan vankilassa perustuslakia niin runsaasti rikkoneen demokraattisen hallituksen syyttämänä ja tuon hallituksen toivomuksille kuutaisen oikeuslaitoksen tuomitsemana. Hänet tuomittiin kymmeneksi vuodeksi vankilaan perustuslakivastaisen vakoilun rikkomisesta. Vakoilulakia taas oli Debs rikkonut puheessaan, jonka hän piti Cantonissa, Ohiossa, kesäkuun 16 päivä 1918. Vaikuttakoon jokainen sosialisti nyt parhaillaan jo käynnissä olevassa vaalitaistelussa niin että Debs saa siksi suuren äänimäärän että se kykenee avaamaan hänelle vankilan ovet, ellei häntä muutoin vapauteta.

Lopuksi on mainittava eräs tärkeä piirre Debsin elämäntyössä. Niin monet ameriikkalaiset työväenjohtajat, niinhyvin unionistisessa kuin sosialistisessäkin liikkeessä, ovat kapitalistisen kiristyksen provoseeraamina tulleet so-

sialismille vieraisiin vakaumuksiin: suosittelemaan joita:n muita "suurempia" menettelytapoja kuin mitä sosialismin opit hyväksyvät, mutta niin ei ole käynyt Debsin kanssa. Kaikista kapitalistien häneen kohdistamista kiristyksistä huolimatta hänen vakaumuksenaan on pysynyt tietoisuus siitä että mitään "suoria teitä" sosialismiin ei ole olemassa. Monen monissa työväentaisteiluissa on hän yhä uudelleen varoittanut työläisiä rikollisista menettelytavoista. Puolustuspuheessaan Clevelandissa pidetyssä oikeusjutussa hän muunmuassa erikolmesti painosti Yhdysvaltain perustuslain tärkeyttä. Hän sanoi:

— "Minä uskon Yhdysvaltain perustuslakiin. Eikö olekin outoa että tänä

päivänä me sosialistit yksin seisomme Yhdysvaltain perustuslain puolustajina?"

Kymmenissä ja sadoissa tilaisuuksissa Debs on painostanut että Yhdysvaltain perustuslain takaamat vapaudet riittävät sosialisteille toimintavapauden rajoiksi, jos vain perustuslakia tässä maassa noudatetaan. Ja kansan on pidettävä huolta siitä että kapitalistiluokka on pakoitettu noudattamaan perustuslakia

Debs on suuri-ihanteinen luonne, joka ihanteensa innoittamana jaksaa kantaa persoonalliset kärsimykset lähtemättä niiden katkeroitamana sivuaduille.

Venäjän osuustoimintaliike

Keskinäisen avustuksen aate tuottajain ja kuluttajain keskuudessa Venäjällä alkoi toteutua jo kuusikymmentä vuotta sitten. Nykyään ei ole yhtäkään kaupunkia, ei liioin kylää, jossa ei olisi joko osuuskauppaa tai säästökassaa taikka maatalousosuuskuntaa. Kymmeniä tuhansia osuuskuntia on yhtynyt osuustoiminnallisiksi keskusliikkeiksi muodostaen piiri- ja aluejärjestöjä, jotka taas vuorostaan ovat liittoutuneet yleisvaltakunnallisiksi keskuskuunniksi, kuten Osuuskuntien Keskuskunta (Tsentrosojuz), Osuustukkukauppa (Zakupsbyt), Moskovan Osuustoiminnallinen Kansanpankki, Peilavanvalmistajain Keskuskunta, Voinvalmistajain Keskusosuusliike, Kotiteollisuustuotteiden Myyntikeskuskunta, Tervanpolttajain Osuuskuntien Keskusliike y.m. Emme aio kajota Ukrainaun, jossa on omat keskusjärjestönsä, kuten Ukrainan Pankki ja Dnjeprin Keskusosuusliike (Dniprosojuz). Kaikki yllämainitut keskusjärjestöt kuuluvat Yleisvenäläiseen Osuuskuntien Liittoneuvostoon, jolla on osastonsa kussakin eri piirissä. Ve-

Neuvosto-Venäjän työministeri, komissaari Schmith.